

Platform Mensenrechteneducatie

“Waar beginnen die universele rechten? In kleine plaatsen, dichtbij huis – zo dichtbij en zo klein dat je ze niet terug ziet op de wereldkaarten. Dit is de wereld van het individu: zijn buurt, zijn school, de fabriek, de boerderij of het kantoor waar hij werkt. Dat zijn de plekken waar iedere man, vrouw en kind gelijke rechten, gelijke kansen, gelijke waardigheid zoekt. Als die rechten daar niets betekenen, betekenen zij nergens iets. En zonder bewuste inzet van burgers om die rechten dichtbij huis te realiseren, blijft vooruitgang in de bredere wereld ver te zoeken.”

Eleanor Roosevelt, 'In Our Hands' (1958)

(Toespraak ter gelegenheid van 10 jaar Universele Verklaring van de Rechten van de Mens)

Zes vragen over mensen- en kinderrechteneducatie in Nederland

1. Wat is mensenrechteneducatie?

Over mensenrechteneducatie (waaronder kinderrechten) bestaan verschillende visies en interpretaties. Het Platform Mensenrechteneducatie (hierna: PMRE) sluit zich aan bij de definitie zoals geformuleerd door de Verenigde Naties in hun 'Plan of Action: World Programme on Human Rights Education' (2006):

'Mensenrechteneducatie gaat om onderwijs, training en informatie gericht op het bouwen van een universele cultuur van mensenrechten. Structurele mensenrechteneducatie gaat niet alleen om kennis van mensenrechten en de beschermingsmechanismen, maar ook om de vaardigheden die nodig zijn voor de promotie, de verdediging en de toepassing van mensenrechten in het dagelijkse leven. Mensenrechteneducatie koestert de houding, en het gedrag nodig om mensenrechten voor iedereen in de maatschappij te respecteren.'

Mensenrechteneducatie is onlosmakelijk verbonden met burgerschap en het onderhouden en beschermen van de democratische rechtsstaat. Deze veelzijdige aanpak van mensenrechteneducatie komt neer op de volgende mantra: 'over', 'door' en 'voor'

(link UN <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/Pages/Programme.aspx>) mensen- en kinderrechten. Deze educatie omvat dus kennisoverdracht, het aanleren van bepaalde vaardigheden en het aannemen van een bepaalde houding. Dit geldt voor zowel leerlingen, docenten, leidinggevenden, onderwijs ondersteunend personeel alsook de ouders en verzorgers van de leerlingen ten opzichte van de ander en de wereld om hen heen. Het varieert van een les over mensenrechten tot medezeggenschap van leerlingen en ouders/verzorgers, van zorg voor elkaars welzijn tot verantwoordelijkheid voor de schoolomgeving. Het uitgangspunt is dat ieder mens, jong of oud, er bij hoort en mee kan én mag doen. Mensenrechteneducatie draagt bij aan vrede, veiligheid en leven zonder angst en gebrek op school, op lokaal, nationaal en internationaal niveau.

2. Waarom mensen- en kinderrechteneducatie?

Mensen- en kinderrechten raken aan de kern van ons menselijk bestaan en onze omgang met elkaar. Het zijn menselijke waarden omschreven als rechten en plichten die bijdragen aan een leven in vrede, veiligheid en zonder gebrek of angst. Van het recht op leven tot vrijheid van meningsuiting, van het recht op ontwikkeling tot de plicht om je ten opzichte van anderen waardig te gedragen. Mensen- en kinderrechten gelden voor iedereen, overal en altijd. Het is van belang dat deze rechten nageleefd worden en doorgegeven worden aan nieuwe generaties.

De ontwikkeling en vorming van volgende generaties vindt voor een belangrijk deel plaats op scholen. Scholen zijn oefenplaatsen voor jonge burgers waar mensen- en kinderrechteneducatie een veelzijdige bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling en vorming van kinderen en daarmee de samenleving als geheel.

Een universele cultuur van mensenrechten biedt op schoolniveau kansen voor ieder kind om zijn of haar talenten en interesses te ontwikkelen en bij te dragen aan de samenleving. Hoewel deze zaken zich vooral op micro-niveau afspelen, dragen ze de potentie in zich om op nationaal en internationaal

niveau positieve effecten te bewerkstelligen. Het is, om met de woorden van Eleanor Roosevelt te spreken, dat de mensenrechten al zo klein beginnen waardoor ze nog niet te zien zijn op de wereldkaart.

3. Waar vindt mensen- en kinderrechteneducatie plaats?

Doorgaans wordt (in Nederland) mensen- en kinderrechteneducatie toegespitst op het formele onderwijs; het primair en voortgezet onderwijs dat voor iedereen verplicht is. De vorming en kennisoverdracht die in het formele onderwijs plaatsvinden, bepalen in sterke mate de houding en bijdrage van kinderen later in de samenleving. Gelijke kansen voor deelname aan het onderwijs van alle kinderen, gelijkwaardigheid én vrije keuze wat betreft het soort onderwijs zijn daarbij essentieel.

In de organisatie van de school en dagelijkse praktijk moeten voldoende kansen gecreëerd worden om mee te denken, mee te doen en mee te beslissen. Kinder- en mensenrechteneducatie moet op vier vlakken geïmplementeerd worden. Het gaat hierbij om: schoolbeleid, relaties, curriculum en schoolklimaat en omgeving. Kijk hier voor het maken van de quickscan *Mensenrechten: hoe werkt uw school hiermee?* [LINK <http://mensenrechten.nl/content/mensenrechten-op-school>]

Bijvoorbeeld

Schoolbeleid

1. Onze school is voor iedereen toegankelijk: we maken geen onderscheid op basis van ras, huidskleur, godsdienst, bezit, geslacht et cetera
2. Op onze school praten en beslissen leerlingen, personeel en ouders mee waar mogelijk

Relaties

1. Bij ons op school leren de leerlingen respectvol met elkaar om te gaan en lossen zij conflicten zelfstandig en vreedzaam op.
2. Onze school heeft betekenisvolle relaties en samenwerking rond mensenrechtentema's met de omgeving (dorp, wijk of stad).

Curriculum

1. In onze lessen spreken we regelmatig en expliciet over mensen- en kinderrechten. Voorbeelden zijn mensenrechtentema's als non-discriminatie, vrije meningsuiting, bewustwording van vooroordelen, participatie, recht op familieleven, privacy, tegengaan van mishandeling.
2. Wij laten leerlingen gericht oefenen om hun eigen mening te vormen en te geven.

Schoolklimaat en omgeving

1. Onze school stelt de leerlingen in staat te leren in een sfeer van non-discriminatie, respect en waardigheid.
2. Onze school heeft een actieve leerlingenraad die een serieuze gesprekspartner is voor de directie en het docententeam.

4. Wanneer vindt kinder- en mensenrechteneducatie plaats?

'Een leven lang', is het enige juiste antwoord. Echter, hier beperken wij ons echter tot het aanbod dat basis- en voortgezet onderwijs zouden moeten bieden. Kinder- en mensenrechteneducatie 'groeit' met de leerlingen mee. Een voorbeeld hiervan is onderstaande leerlijn mensenrechteneducatie, met aandacht voor het kenniscomponent, de houding en vaardigheden. Ingedeeld naar 'kennen, willen en kunnen' zouden de volgende onderwerpen op verschillende onderwijsniveaus centraal kunnen staan. Daarnaast is er in de loop van jaren een verschuiving zichtbaar van aandacht voor de persoonlijke wereld van het kind dichtbij huis, naar aandacht voor rechten op nationaal en internationaal niveau. In alle fasen geldt dat ieder kind betrokken is en 'meedoet', 'meedenkt' en 'meebeslist'.

Onderwijsniveau	Kennis (Kennen)	Vaardigheid (Kunnen)	Houding (Willen)
Groep 1-6 bo	<ul style="list-style-type: none"> - Zelfrespect - Respect voor ouders, onderwijzers en voor anderen - Begrip rechten én plichten 	<ul style="list-style-type: none"> - Verschillen en overeenkomsten tussen mensen zien en waarderen - Luisteren en inleven in het denken van anderen - Het eigen denken over een onderwerp uitleggen en uitdragen in groepsverband; argumenten formuleren 	<ul style="list-style-type: none"> - Eigen ideeën delen - Luisteren en inleven in het denken van anderen - Naleven (klassen)regels - Zorgdragen voor sfeer binnen groep
Bovenbouw bo	<ul style="list-style-type: none"> - De eigen rechten en die van anderen - Principes achter mensenrechten: gelijkheid, waardigheid, ontwikkeling, participatie - Culturele, godsdienstige en andere verschillen en overeenkomsten - Kinderrechtenverdrag 	<ul style="list-style-type: none"> - Zelf verantwoordelijkheid nemen om mensen- en kinderrechten in de eigen omgeving te beschermen - Ervoor willen zorgen dat niemand buitengesloten wordt - Medeleerlingen aanspreken op hun gedrag - Vragen stellen en discussiëren over de principes achter de mensenrechten: waarom? - Genuanceerd kunnen denken; de afwijkende mening van andere kunnen begrijpen - Situaties in de eigen omgeving kunnen koppelen aan mensen- en 	<ul style="list-style-type: none"> - Betrokken zijn bij de verschillende gemeenschappen waartoe de scholier behoort - Een actieve bijdrage leveren aan het groepsproces - Actie ondernemen in de eigen gemeenschap om mensen- en kinderrechten te beschermen - Een verschil maken
Onderbouw vo	<ul style="list-style-type: none"> - Kennis van specifieke mensenrechten, zowel klassieke en politieke als sociale, economische en culturele rechten en hun achtergrond 	<ul style="list-style-type: none"> - Actie ondernemen om mensenrechten uit te dragen en te beschermen, dichtbij en ver weg 	<ul style="list-style-type: none"> - Actie ondernemen om mensenrechten uit te dragen en te beschermen, dichtbij en ver weg

Toolkits -'hoe word je een mensenrechtenschool?'

- Amnesty International, *Becoming a Human Rights Friendly School. A guide for schools around the world*: <https://www.amnesty.org/en/documents/pol32/001/2012/en/>

- Unicef, *Child Rights Education Toolkit: Rooting Child Rights in Early Childhood Education, Primary and Secondary Schools*.
http://www.unicef.org/crc/files/UNICEF_CRE_Toolkit_FINAL_web_version170414.pdf

- B. Oomen & M. Vrolijk, *Inspiratie voor mensenrechteneducatie. Democratisch burgerschap en mensenrechten in het (burgerschaps)onderwijs*, Leiden: Stichting NJCM-Boekerij 2010
http://www.ucr.nl/about-ucr/Faculty-and-Staff/Social-Science/Documents/Barbara%20Oomen/001_000-Oomen-25-11-2010.pdf

-Compass. *A manual on human rights education with young people*, Council of Europe (English)
http://eycb.coe.int/compass/en/pdf/compass_2012_inside_FINAL.pdf

- *Kompas, Uitgebreide handleiding voor mensenrechteneducatie met jongeren*, Vlaamse vertaling, Raad van Europa (2001) <http://www.vormen.org/mensenrechten-en-kinderrechten/pakketten>

- *Compasito, Manual on human rights education for children*, Council of Europe (English), second edition, (2009)

<http://www.eycb.coe.int/compasito/pdf/Compasito%20EN.pdf>

5. Stand van zaken MRE in NL

Mensenrechten en kinderrechten hebben geen vaste plek in het Nederlandse onderwijs. Dit is opvallend voor een land dat belangrijke grondleggers van de mensenrechten voortbracht, zoals Hugo de Groot [LINK <http://www.entoen.nu/hugodegroot>], internationale verdragen boven haar eigen Grondwet verhief, [link naar artikel 94: <http://www.denederlandsegrondwet.nl/9353000/1/j9vvihlf299q0sr/vgrnd9onfpzf>], de bevordering van de internationale rechtsorde in haar Grondwet verankerde [link naar artikel 90: <http://www.denederlandsegrondwet.nl/9353000/1/j9vvihlf299q0sr/vgrnd7f9fty4>] en de zetel van haar regering tot internationale stad van vrede en recht uitriep om er internationale hoven en tribunalen te huisvesten.

[LINK http://www.icc-cpi.int/EN_Menu/ICC/Pages/default.aspx]

Het is duidelijk, we vinden mensen- en kinderrechten heel belangrijk. En toch, als het gaat om deze rechten in ons eigen land dan blijken we er bar weinig van te weten, ook ten opzichte van andere Europeanen.

[link naar onderzoek College voor de Rechten van de Mens

<http://www.mensenrechten.nl/berichten/mensenrechten-kunnen-nog-niet-met-pensioen-bijna-3-op-de-10-mensen-kennen-geen-enkel>

[link Europees onderzoek, http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_273_en.pdf

[link <http://www.ncdo.nl/kinderrechten>

Dit is overigens niet alleen het geval onder kinderen, maar ook volwassenen simpelweg omdat niet iedereen in Nederland op school of de tijdens de opleiding leert over zijn of haar rechten, de betekenis daarvan en de plichten die daar uit voortvloeien. Daarop wordt de Nederlandse overheid keer op keer aangesproken.

[link http://www.ucr.nl/about-ucr/Faculty-and-Staff/Social-Science/Documents/Barbara%20Oomen/001_NJB.pdf],

6. Impact MRE

Uit internationaal onderzoek blijkt dat de impact van kinderrechten- en mensenrechteneducatie positief tot zeer positief is. Bijvoorbeeld uit recent onderzoek van Unicef (maart 2015) waarvoor het onderwijs in 26 verschillende landen onder de loep was genomen. Ander, eerder onderzoek - in het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Spanje - wees al uit dat mensenrechteneducatie, wanneer het schoolbreed wordt toegepast, leidt tot een verbeterd schoolklimaat. Het zorgt voor een betere verhoudingen tussen leraren, leerlingen, ouders en de buurt; een groter besef van burgerschapswaarden; minder uitval van docenten door een burn-out en betere schoolresultaten.

LINK PDF Amnesty Impact HRFS

LINK Unicef:

http://www.unicef.be/wp-content/uploads/2014/05/CHILD_RIGHTS_EDUCATION_STUDY_final.pdf

LINK FILMPJE impact: Falk en Jonas project

LINK VK: http://tandis.odhr.pl/documents/hre-compendium/rus/CD%20SEC%20%20ENV/II_26_2_ENG.pdf

LINK burnout: <http://spi.sagepub.com/content/30/3/282.abstract>

Duitse en Spaanse scholen;

http://www.unicef.org/crc/files/UNICEF_CRE_Toolkit_FINAL_web_version170414.pdf

Het Nederlandse onderwijsbeleid

De organisaties uit het Platform Mensenrechteneducatie, maar ook het Kinderrechtencollectief en het College voor de Rechten van de Mens, als ook de Verenigde Naties en de Mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa roepen de Nederlandse regering al jarenlang op om hier verandering in aan te brengen. Vooralsnog zonder succes. Afgelopen juni (2015) riep het Kinderrechtencomité opnieuw onze regering op mensenrechteneducatie (waaronder kinderrechteneducatie) te verankeren in het nationale onderwijs curriculum.

LINK <http://www.mensenrechten.nl/berichten/kinderrechtencomit-roept-nederland-op-tot-grotere-inzet-kinderrechten>

De Nederlandse regering antwoordt hierop stevast dat:

- 1) de vrijheid van onderwijs het niet toelaat dat scholen van bovenaf wordt opgedragen *hoe* zij hun leerlingen over mensenrechten zouden moeten leren;
- 2) dat er geen internationaal bindende voorschriften bestaan die Nederland verplichten om de kennis van mensenrechten te bevorderen;
- 3) en dat er voldoende aandacht is en handvatten zijn voor kinder- en mensenrechten op Nederlandse scholen, onder meer binnen het burgerschapsonderwijs.

Al deze 'tegenargumenten' zijn echter te weerleggen:

Ad 1) De vrijheid van onderwijs wordt niet alleen beschermd door de Nederlandse Grondwet, het is ook verankerd in artikel 26 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. In hetzelfde artikel waarin mensenrechteneducatie is opgenomen, dus het een sluit het ander in het geheel niet uit. Daarnaast gaat het er hier niet om dat de overheid aangeeft *hoe* kennis wordt overgedragen. Het gaat hier in de eerste instantie om het vaststellen *wat* het in zou moeten houden. Het bepalen *dat* scholieren kennis op moeten doen van de democratie en mensen- en kinderrechten is wel degelijk aan 'Den Haag' voorbehouden. Bovendien is het merkwaardig dat de onderwijsvrijheid enkel door de overheid wordt ingeroepen wanneer het gaat om kinder- en mensenrechteneducatie. Canonisering en het vaststellen van leerstandaarden vormt op andere gebieden – zoals geschiedenis – kennelijk geen probleem.

Ad 2) Nederland heeft zich wel degelijk middels verschillende internationale verdragen verplicht om de kennis van kinder- en mensenrechten te vergroten. Artikel 93 van de Grondwet geeft hieraan verbindende kracht nadat zij zijn bekendgemaakt. In de preambule van de UVRM geven landen ernaar te streven om 'door onderwijs en opvoeding de eerbied voor deze rechten en vrijheden te bevorderen'. Dit is omgezet in verdragsverplichtingen in onder andere het Kinderrechtenverdrag, het Vrouwenverdrag en het Anti-discriminatieverdrag. Zo staat in het Kinderrechtenverdrag dat onderwijs gericht moet zijn op 'het bijbrengen van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en voor de in het Handvest van de Verenigde Naties vastgelegde beginselen' (artikel 29).

Daarnaast maakte Nederland ook recenter afspraken om kinder- en mensenrechteneducatie te bevorderen en te implementeren, zowel in VN verband (bijvoorbeeld in het kader van de World Programme for Human Rights Education, 2005 en gaande, en de Declaration on Human Rights Education and Training uit 2011) en binnen de Raad van Europa op het gebied van Education for Democratic Citizenship (1999). Nederland gaf aan zich te zullen inspannen 'to develop education for democratic citizenship based on the rights and responsibilities of citizens, and the participation of young people in civil society'.

World Programme for Human Rights Education

<http://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/Pages/Programme.aspx>

Raad van Europa:

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=448149&Site=CM>

UNDHRET

<http://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/Pages/UNDHREducationTraining.aspx>

Ad 3) Richting de VN en de Raad van Europa schets de Nederlandse overheid het beeld dat er veel aandacht is voor kinder- en mensenrechten in het onderwijs. Dit blijkt echter niet uit de huidige kerndoelen en lesmaterialen [LINK http://www.slo.nl/primair/kerndoelen/](http://www.slo.nl/primair/kerndoelen/) noch uit de kennis ervan onder jongeren en volwassenen (zie voor meer informatie onder vraag 6). Ook wordt gesuggereerd dat burgerschapsonderwijs en mensenrechten in Nederland hand in hand gaan. Dat is niet het geval, zoals ook blijkt uit de evaluatie van het burgerschapsonderwijs door de Onderwijsraad in 2011. En daarmee wijkt Nederland af van het internationaal gangbare burgerschapsbegrip, dat weliswaar verschillende definities kent, maar dat altijd is gestoeld op de rechten en plichten van individuen in een democratische samenleving.

Burgerschapsonderwijs

In 2006 is het burgerschapsonderwijs wettelijk ingevoerd voor het basis- en voortgezet onderwijs. Volgens het Ministerie van OCW verwijst actief burgerschap 'naar de bereidheid en het vermogen deel uit te maken van een gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren.' Bij het huidige onderwijsaanbod spelen de volgende dimensies een rol:

- * de competenties om met andere mensen om te gaan;
- * de voorbereiding op deelname aan de Nederlandse samenleving;
- * de bevordering van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat;
- * en om het, als school, ook zelf in de praktijk brengen van burgerschap.

De school moet aan twee van deze vier dimensies aandacht besteden: het bevorderen van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat *hoeft* dus helemaal geen onderdeel van het aanbod te zijn. De scholier is in daarmee vooral onderdeel van een gemeenschap, die niet gekoppeld hoeft te zijn aan de basiswaarden van de democratische rechtsstaat.

Naar aanleiding van de zorgelijke conclusies uit de evaluatie van het burgerschapsonderwijs door de Onderwijsraad in 2011, gaf de Staatssecretaris van Onderwijs Cultuur en Wetenschap eind 2013 opdracht tot versterking van burgerschapsvorming in het onderwijs. Daarin belooft hij ook te zullen kijken op welke manier kennis over mensenrechten (waaronder kinderrechten) een plaats kan krijgen. (brief 16 dec 2013 <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/12/16/kamerbrief-over-burgerschap-in-het-onderwijs.html>) De opdracht die de Staatssecretaris in dit kader geeft aan Stichting Leerplanontwikkeling (SLO) komen mensenrechten echter niet terug.

In zijn meest recente plannen voor een toekomstgericht curriculum (#onderwijs2032) onderschrijft de Staatssecretaris dat het een belangrijke taak van het onderwijs is om fundamentele waarden, kennis en een daarbij horende houding en vaardigheden over te dragen. Ook hier ontbreekt echter concrete verwijzing naar mensenrechten en kinderrechten. In een brief van 12 januari 2015 gaat de Staatssecretaris in op de aanpak van #onderwijs2032. Een half jaar later volgt vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, coördinator van het Nationaal Actieplan Mensenrechten, een brief waarin het belang van kennisoverdracht over mensenrechten en kinderrechten via het onderwijs wordt onderstreept. Deze brief komt na de Mensenrechtendialoog over mensenrechteneducatie in de Tweede Kamer op 30 maart ([link naar meer info op onze site](#)) en vlak voor het Algemeen Overleg Mensenrechten op 24 juni. De beslissing over het al dan niet expliciet opnemen van mensenrechten (waaronder kinderrechten) in de kerndoelen schuift de regering weer voor zich uit. Het Ministerie van OCW zal in de beleidsreactie op het advies van het Platform #onderwijs2032, dat eind 2015 wordt verwacht, ingaan op de positie van burgerschap in het curriculum. Wordt vervolgd dus.

Links voor verwerking in de tekst:

Brief BZK juni: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2015/06/03/kamerbrief-over-decentralisatie-en-scholing-in-relatie-tot-het-nationaal-actieplan-mensenrechten.html>

Aanpak 2032, brief van 12 januari 2015

<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/onderwijs-2032/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2015/01/12/kamerbrief-aanpak-onderwijs2032.html>

[burgerschap in het onderwijs:](#)

<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/12/16/kamerbrief-over-burgerschap-in-het-onderwijs.html>

Brief dekker 17 nov 2014:

<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2014/11/17/kamerbrief-over-toekomstgericht-funderend-onderwijs.html>

'Verder met burgerschap in het onderwijs' <https://www.onderwijsraad.nl/publicaties/2012/verder-met-burgerschap-in-het-onderwijs/volledig/item191>

Onder punt 3: UPR 2014: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2014/11/01/second-cycle-of-the-universal-periodic-review.html>

6. Wat doet het Platform Mensenrechteneducatie eraan?

Het Platform Mensenrechteneducatie voert een tweesporenbeleid: enerzijds lobbyt het platform ervoor dat de mensenrechtenbenadering wordt ingevoerd op alle basis- en middelbare scholen in Nederland. Anderzijds bieden de bij het platform aangesloten organisaties concrete uitwerkingen van mensenrechteneducatie aan het onderwijsveld, zoals lesmaterialen, gastlessen en acties.

Het platform wil dat *alle* kinderen in Nederland leren over mensenrechten en kinderrechten, niet alleen de leerlingen op scholen die dat lesmateriaal bestellen of een gastdocent van bijvoorbeeld Amnesty of Unicef uitnodigen om op hun school te komen vertellen.

[Link naar filmpje AI KinderrechtenReis <https://www.youtube.com/watch?v=EQNv5Kb3LeI>

Het PMRE pleit ook niet voor een les of apart vak mensenrechten of kinderrechten, maar een schoolbrede aanpak op vier terreinen: in het schoolbeleid, de relaties, in het (school)curriculum, de schoolklimaat en de omgeving. (terugkoppeling naar punt 3)

Vanuit het onderwijs is er veel belangstelling voor mensenrechteneducatie, onder meer in het kader van het burgerschapsonderwijs. De inzet van maatschappelijke organisaties brengt hoofdzakelijk de *kenniscomponent* van mensenrechteneducatie voor het voetlicht. Werken aan *vaardigheden* en *houding* vergt echter een brede, integrale en langdurige aanpak op een school. Alleen de overheid kan dat in gang zetten. Daarom pleit het Platform Mensenrechteneducatie voor wettelijke verankering van mensenrechteneducatie (waaronder kinderrechten) in het funderend onderwijs.

LINK (persbericht) belangstelling:

<http://www.unicef.nl/nieuws/berichten/2015/06/educatie-over-rechten-vast-onderdeel-op-scholen/>

Juist in de klas ervaren kinderen hoe je nu eigenlijk omgaat met anderen. Uiteindelijk is dat wellicht de kern van het onderwijs: het bijbrengen van weerbaarheid en medemenselijkheid. Leren opkomen voor jezelf én anderen. Het is in de klas, om met de woorden van Eleanor Roosevelt te spreken, waar de mensenrechten al zo klein beginnen dat ze nog niet te zien zijn op de wereldkaart.

6.1 Verschillende (lobby)projecten van het PMRE

Het Platform Mensenrechteneducatie werd gevormd in 1998 als een informeel overleg tussen diverse organisaties die zich inzetten voor kinder- en mensenrechteneducatie in Nederlandse scholen. Aanleiding om de handen ineen te slaan was dat de Verenigde Naties in 1995 het Decennium voor Mensenrechteneducatie uitriepen. Om zijn doelstellingen te bereiken, bewandelt het platform twee wegen: enerzijds ontwikkelen de aangesloten organisaties vanuit hun specialisatie lesmaterialen op het gebied van kinder- en mensenrechten voor verschillende leeftijdsgroepen. Op basis van dit materiaal geven zij ook gastlessen op scholen en PABO-opleidingen. Anderzijds zetten zij zich in voor een vaste, formele plek voor kinder- en mensenrechteneducatie in het Nederlandse onderwijs, in het bijzonder in het basis- en het voortgezet onderwijs. Ook hier worden twee wegen bewandeld: 1) via de politiek, door de verantwoordelijke ministers en volksvertegenwoordigers te wijzen op hun verantwoordelijkheid om internationale afspraken hierover na te leven en te implementeren; en 2) via scholen, door de lesmaterialen en gastelessen waarmee de platformleden leraren, docenten en leerlingen het belang van kinder- en mensenrechteneducatie op scholen laten zien.

6.2 Het project 'Mijn Rechten = Jouw Rechten'

Daarnaast brengt het platform de beide werelden – de politiek en het onderwijs – soms samen. In 2008 met het project 'Mijn Rechten = Jouw Rechten' waarmee wedstrijden werden uitgeschreven voor verschillende schoolniveaus. De wedstrijden werden voorafgegaan door een mensenrechtenles en de finalisten werden uitgenodigd voor de viering van het 60-jarig bestaan van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens met het *Right Now Festival* in Den Haag. De winnaars van de HAVO/VWO wedstrijd voor het schrijven van het beste preambule (voorwoord) bij de Grondwet reikten hun stuk uit aan vertegenwoordigers van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en de finale van het basisonderwijs, een feestje voor de mensenrechten, werd bezocht door vertegenwoordigers van verschillende ministeries, waaronder Buitenlandse Zaken. Dit project bracht ook een politiek succes: een motie met het verzoek om scholen en docenten in het primair en voortgezet onderwijs te ondersteunen via het aanbieden van lesmateriaal waarin mensenrechten op een deskundige, attractieve en duurzame manier aan de leerlingen worden aangeboden. (*Kamerstukken II 2008/09*, 31 700 VIII, nr 124). Aan dit verzoek is door de regering nog geen concreet gevolg gegeven.

6.3 Hét Grote Mensenrechtenonderzoek

In 2010 verrichtte het platform Hét Grote Mensenrechtenonderzoek als proeftuin voor het toen in oprichting zijnde Huis voor Democratie en Rechtsstaat (**ProDemos: <http://www.prodemos.nl/>**). Het platform ontwikkelde een vragenlijst die wijdverspreid is onder mensen van alle leeftijden. Daarnaast gaven mensenrechtendeskundigen gastlessen op scholen, van groep 6 basisonderwijs tot 6 VWO waarna de leerlingen de vragenlijst meenamen naar huis en hun familie en kennissen interviewden voor het onderzoek. De respons van scholen was groot en zeer positief. De resultaten van het onderzoek werden besproken op een conferentie waar zowel deskundigen als leerlingen en beleidsmakers aan deelnamen. Een belangrijke conclusie was om kinder- en mensenrechteneducatie een plek te geven binnen het in 2006 wettelijk verankerde burgerschapsonderwijs, waar leraren en docenten mee worstel(d)en (**link naar 'De staat van het onderwijs. Onderwijsverslag 2006/2007, link: <http://www.onderwijsinspectie.nl/binaries/content/assets/Onderwijsverslagen/2008/onderwijsverslag+2006-2007+-print.pdf>**). De uitkomsten van het onderzoek en de conferentie – en voorbeelden voor de implementatie van kinder- en mensenrechteneducatie op scholen! - zijn gebundeld in het zogenoemde 'groene boekje': 'Inspiratie voor mensenrechteneducatie. Democratisch burgerschap en mensenrechten in het (burgerschaps)onderwijs'. Ondanks dat het gebrek aan kennis van kinder- en mensenrechten door het onderzoek werd het project niet tot een vaste plek voor kinder- en mensenrechten in het aanbod van het Huis voor Democratie en Rechtsstaat...omdat ze niet formeel onderdeel zijn van het curriculum! Het groene boekje is onder de verantwoordelijke bewindspersonen en volksvertegenwoordigers uitgedeeld met de oproep om er nu toch eindelijk werk van te maken, maar vooralsnog tevergeefs.

6.4 Lobby: mensenrechtendialoog over mre

Op 30 maart 2015 werd in de Tweede Kamer een dialoog gevoerd over 'mensenrechten in het (formeel en non-formeel) Nederlandse onderwijs'. Er was twee uur voor uitgetrokken en er waren deskundigen uit binnen- en buitenland uitgenodigd om hun kennis en ervaring te delen en de vragen van Kamerleden te beantwoorden. Het Platform Mensenrechteneducatie werd vertegenwoordigd door Kirsja Oudshoorn van Amnesty International, secretaris van het platform MRE.

Naast de verantwoordelijkheid van de regering voor het nakomen van verdragsverplichtingen m.b.t. mensenrechten- en kinderrechteneducatie, stonden de volgende twee vragen centraal in de dialoog:

- Hoe kan van burgers verwacht worden dat ze de Nederlandse democratische rechtsstaat waarderen en erin participeren, als ze er zo weinig over meekrijgen tijdens hun schooltijd?
- Hoe betrekken we ook nieuwe Nederlanders bij de universele waarden en normen die de Nederlandse maatschappij hoog in het vaandel heeft staan en bevorderen we dat we in ons land kunnen samenleven met wederzijds respect.

Sprekers:

Over het belang van mensenrechten in het Nederlandse onderwijs en de meerwaarde van MRE:

- Kirsja Oudshoorn, Senior beleidsmedewerker Educatie Amnesty International, secretaris van het Platform Mensenrechteneducatie en voormalig docent en lerarenopleider
- Marie Wernham, Consultant Kinderrechteneducatie UNICEF Geneve (in het Engels)

Over de praktische toepassing van mensenrechten in het Nederlandse onderwijs:

- Fiona Ang, Vormen Expertisecentrum Mensenrechten en Kinderrechten Educatie Vlaanderen
- Jeroen Bron, Coördinator Maatschappelijke Thema's bij Stichting Leerplan Ontwikkeling
- Aloys van Rest, Directeur Defence for Children en End Child Prostitution, Child Pornography and Trafficking of Children for Sexual Purposes Nederland

[Lees hier hun bijdragen.](#)

6.5 Lobby: participeren in de nationale dialoog #onderwijs2032

Het platform heeft op 23 juni 2015 een bijeenkomst georganiseerd in het kader van de nationale dialoog over de toekomst van het onderwijs <http://onsonderwijs2032.nl/>. De bijeenkomst vond plaats op het Vrijzinnig Christelijk Lyceum in Den Haag en had als doel om het aanwezige commissielid van het Platform #onderwijs2032 te overtuigen van het belang van mensenrechten- en kinderrechteneducatie als vast onderdeel van het schoolcurriculum in het funderend onderwijs. De commissie brengt in het najaar van 2015 een advies aan de regering uit. Daarna gaat het Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap zich bezinnen over de positie van burgerschap in het curriculum. En mensenrechten en kinderrechten?

Programma en deelnemers bijeenkomst 23 juni 2015. [\(pdf\)](#)

Die dag was er ook veel media aandacht voor mensenrechten- en kinderrechteneducatie, waaronder:

Radio 1

<http://www.radio1.nl/item/297814-Unicef-'Kinderrechteneducatie'.html>

Jeugdjournaal. Vanaf minuut 5: 15:

http://www.npo.nl/nos-jeugdjournaal/23-06-2015/POW_00943788

BNR

<http://www.bnr.nl/?player=archieff&fragment=20150623115400600>

6.6 Lobby: input onderwijs2032

Het Platform MRE heeft ook haar input schriftelijk ingebracht bij de commissie onderwijs2032, geleid door Paul Schnabel. [Klik hier voor de schriftelijke bijdrage](#)

Verdere links Franka CHECK?? WAT IS DIT?? Noodzakelijk of overbodig?

NJCM: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G12/126/54/PDF/G1212654.pdf?OpenElement>

Oproep K'collectief: zeer recent rapport

http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CRC/Shared%20Documents/NLD/INT_CRC_NGO_NLD_18868_E.pdf

College:

[file:///vuwmas02/homes\\$/LAW-](file:///vuwmas02/homes$/LAW-)

<NJCM/My%20Documents/Rapportage%20aan%20Kinderrechtencomite.pdf>

tegenargumenten: UPR (not accept NAP HRE)

<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G12/174/54/PDF/G1217454.pdf?OpenElement>

Link naar alle voor/tegenargumenten en oproep te implementeren RvE:

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2189983&SecMode=1&DocId=1375978&Usage=2>